

بررسی اجمالی طرح‌های فاقد مجوز زیست‌محیطی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱

مقدمه

توسعه بدون ضابطه و افزایش بارگذاری بر طبیعت موجب وارد شدن خسارات گسترده و بعضاً غیرقابل جبران بر پیکره طبیعی می‌شود. در حال حاضر خسارات گسترده‌ای ناشی از عدم توجه به ضوابط زیست‌محیطی در اجرای اقدامات و طرح‌ها قابل مشاهده است. وقوع رخداد‌های متعدد گردوغبار، آلودگی هوای کلان‌شهرها، خشکی تالاب‌ها، فرونشست و فرسایش زمین، از میان رفتن گونه‌های ارزشمند گیاهی و جانوری و اختلال در چرخه طبیعت، تنها گوشه‌ای از آثار مخرب اقدامات انسانی بدون در نظر گرفتن ظرفیت برد و تاب‌آوری است.

متأسفانه علی‌رغم توجه سیاستگذار به اهمیت موضوع محیط‌زیست، برخی از برنامه‌ریزان و مدیران اجرایی مسئله محیط‌زیست را به‌عنوان یک موضوع فرعی و حاشیه‌ای به حساب می‌آورند. در سال‌های گذشته طرح‌های متعددی با فقدان انجام مطالعات جامع ارزیابی آثار زیست‌محیطی و بدون داشتن تأییدیه زیست‌محیطی با استفاده از منابع وجوه عمومی اجرا و در مواردی به بهره‌برداری رسیده‌اند که خسارات آن گریبانگیر کشور شده و هزینه‌های هنگفتی به اقتصاد، سلامت و کیفیت شهروندان و طبیعت وارد کرده است. رئیس محترم سازمان حفاظت محیط‌زیست در اقدامی درخور توجه، در نامه‌ای خطاب به رئیس مجلس شورای اسلامی، خواستار عدم تصویب و تخصیص اعتبارات به پروژه‌های فاقد مجوز زیست‌محیطی شده است. به همین سبب گزارش حاضر بررسی مختصری در خصوص این موضوع داشته و پیشنهادهایی را برای حل این مسئله و تعیین تکلیف پروژه‌های فاقد مجوز در چارچوب قوانین موجود داشته است. همچنین با توجه به نارسایی‌های چرخه موجود ارزیابی، پیشنهاد‌های میان‌مدت نیز ارائه شده است.

ارزیابی زیست‌محیطی در آینه قوانین

توجه به بخش محیط‌زیست و ایجاد الزامات قانونی برای حفاظت از آن همگام با تلاش‌ها و برنامه‌های جهانی از ابتدای دهه ۱۹۷۰ میلادی در ایران نیز پیگیری شده است. این مهم در اصل پنجاهم قانون اساسی به‌عنوان مهم‌ترین سند حقوقی حاکم بر کشور تبلور یافت و در سایر مقرره‌گذاری‌های کشور اعم از سیاست‌های کلی نظام در بخش محیط‌زیست، قوانین برنامه‌های توسعه، قوانین موضوعه، آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های اجرایی استحکام پیدا کرد. طبق بررسی‌های صورت گرفته اولین بار بحث ارزیابی زیست‌محیطی پروژه‌ها در بند «الف» تبصره «۸۲» قانون برنامه دوم توسعه آورده شد. مسئله داشتن پیوست محیط‌زیستی پروژه‌ها و انجام ارزیابی زیست‌محیطی در برنامه‌های سوم، چهارم، پنجم و ششم توسعه نیز تکرار شد و تقویت یافت و آیین‌نامه‌های متناسب با احکام برنامه در هر دوره تصویب شدند. در کنار این مواد قانونی، کلیه قوانین موضوعه مرتبط با بخش‌های مختلف محیط‌زیست، به مسئله مخاطرات زیست‌محیطی و اهمیت ارزیابی و انجام پایش در این حوزه پرداخته‌اند و به نوعی با مسئله ارزیابی مرتبط هستند. اگرچه کماکان فقدان یک قانون جامع در حوزه وجود دارد که در قسمت تحلیل وضعیت و ارائه پیشنهادها به آن پرداخته خواهد شد. در جدول ۱ روند مقرره‌گذاری‌های صورت گرفته در خصوص ارزیابی زیست‌محیطی طرح‌ها و پروژه‌ها آورده شده است. شایان ذکر است در کنار موارد ذکر شده در جدول، شورای عالی محیط‌زیست و معاونت محیط‌زیست انسانی سازمان حفاظت محیط‌زیست، مصوبات، آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های اجرایی موضوعی در رابطه با مسئله ارزیابی زیست‌محیطی داشته‌اند که در جدول به‌علت گستردگی موارد و عدم گریز از محور اصلی گزارش، آورده نشده است.

دفتر مطالعات
زیربنایی

سایر دفاتر:
مطالعات حقوقی

گروه محیط زیست

گزارش نهم
دی‌ماه ۱۴۰۰

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:
۲۵۰۱۸۰۶۲

تاریخ انتشار:
۱۴۰۰/۱۱/۱۸

جدول ۱. روند تصویب مقررات در حوزه ارزیابی آثار زیست‌محیطی

ردیف	تاریخ تصویب/ابلاغ	مصدر مقررہ گذاری	عنوان	مطالب کلیدی
۱	۱۳۷۳/۰۹/۲۰	مجلس شورای اسلامی	تبصره «۸۲» قانون برنامه پنج ساله دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران	- اولین قانون الزام به اخذ ارزیابی زیست‌محیطی قبل از اجرا و در مرحله امکان‌سنجی - تعیین شورای عالی محیط زیست به‌عنوان مرجع مشخص‌کننده الگوی ارزیابی
۲	۱۳۷۶/۱۰/۰۲	هیئت وزیران	آیین‌نامه (الگوی) تهیه گزارش ارزیابی زیست‌محیطی	- تعریف ضوابط تهیه گزارش‌های ارزیابی برای هفت تیپ پروژه - تعیین مدت سه‌ماهه برای اعلام‌نظر درخصوص گزارش‌های ارزیابی تهیه شده - تعیین رئیس‌جمهور به‌عنوان مرجع تصمیم‌گیر نهایی در صورت عدم تصویب طرح
۳	۱۳۷۹/۰۱/۱۷	مجلس شورای اسلامی	ماده (۱۰۵) قانون برنامه پنج ساله سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران	- تصویب ضوابط ارزیابی به پیشنهاد شورای عالی محیط زیست و تصویب هیئت وزیران - تعیین سازمان برنامه و بودجه به‌عنوان ناظر بر حسن اجرای این مصوبه
۴	۱۳۸۳/۰۶/۱۱	مجلس شورای اسلامی	ماده (۷۱) قانون برنامه پنج ساله چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران	- تنفیذ ماده (۱۰۵) قانون برنامه سوم در طول دوره اجرای قانون برنامه چهارم
۵	۱۳۸۷/۰۱/۲۰	هیئت وزیران	آیین‌نامه اجرایی ماده (۱۰۵) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، تنفیذی در ماده (۷۱) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران	- تدقیق کیفیت و گردش کار گزارش‌های ارزیابی - ملزم نمودن کارگروه ارزیابی به اعلام نظر در سه سطح موافقت، موافقت مشروط، مخالفت - تعیین معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور به نظارت بر حسن اجرای این آیین‌نامه و ارائه گزارش سالیانه
۶	۱۳۸۹/۱۰/۱۵	مجلس شورای اسلامی	ماده (۲۱۵) و (۱۹۲) و (۱۸۵) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران	- تدوین نظام ارزیابی راهبردی محیطی - الزام طرح‌های جدید تملک‌داری‌های سرمایه‌ای به ارائه گزارش توجیهی زیست‌محیطی و تدوین استانداردهای زیست‌محیطی توسط سازمان حفاظت محیط‌زیست - الزام پروژه‌ها به رعایت ضوابط شورای عالی محیط‌زیست در مرحله امکان‌سنجی و مکان‌یابی
۷	۱۳۹۰/۱۱/۰۳	هیئت وزیران	آیین‌نامه ارزیابی آثار زیست‌محیطی طرح‌ها و پروژه‌های بزرگ تولیدی، خدماتی و عمرانی	- منطبق با آیین‌نامه مصوب ۱۳۸۷ - تعیین مهلت اخطار ۲۰ روزه به مجریان و در صورت استنکاف پیگیری قانونی ذیل ماده (۶۹۰) قانون مجازات اسلامی
۸	۱۳۹۳/۱۲/۰۴	مجلس شورای اسلامی	ماده (۲۳) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)	- تعیین تکلیف الزامات مورد نیاز برای طرح‌های جدید تملک‌داری‌های سرمایه‌ای - تعیین تکلیف برای سازمان حفاظت محیط‌زیست جهت تعیین ضوابط لازم برای طرح‌های تملک‌داری سرمایه‌ای

ردیف	تاریخ تصویب/ابلاغ	مصدر مقرره‌گذاری	عنوان	مطالب کلیدی
۹	۱۳۹۵/۰۴/۰۲	هیئت وزیران	اصلاح آیین‌نامه ارزیابی آثار زیست‌محیطی طرح‌ها و پروژه‌های بزرگ تولیدی، خدماتی و عمرانی	- اصلاح ترکیب اعضای کارگروه ارزیابی - تعیین تکلیف در خصوص متولی ارزیابی آثار زیست‌محیطی فعالیت‌های هسته‌ای و پرتوزا
۱۰	۱۳۹۶/۰۱/۱۶	مجلس شورای اسلامی	ماده (۳۸) قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران	- تعیین مدت دوماهه برای اعلام نتیجه ارزیابی زیست‌محیطی - تأیید ارزیابی در صورت عدم پاسخ سازمان در مهلت مقرر

تحلیل چرخه ارزیابی زیست‌محیطی و ظرفیت‌های موجود نظارتی

موضوع ارزیابی آثار محیط‌زیستی پروژه‌ها بیش از ۲۷ سال است که در قوانین بالادستی کشور آورده شده و در طول هر دوره برنامه توسعه، متناسب با شرایط و سیاست‌های دولت‌های وقت، آیین‌نامه‌ها، شیوه‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های مربوطه تدوین شده است. نبود ثبات در برنامه‌ریزی‌ها و وجود قانون جامع ارزیابی آثار زیست‌محیطی سبب شده این آیین‌نامه‌ها و شیوه‌نامه‌های متعدد با اعمال سلیقه در مقام تدوین و اجرا مواجه شود. در حال حاضر ۵۵ تپ طرح طبق مصوبه شورای عالی محیط‌زیست لازم است ارزیابی آثار زیست‌محیطی برای آنها انجام شود. همچنین مقررات و ضوابط استقرار واحدهای تولیدی، صنعتی و معدنی و ماده (۱۱) قانون هوای پاک^۱ از مواردی هستند که وظایف و چرخه ساماندهی و صدور مجوزهای زیست‌محیطی به‌منظور جلوگیری و کاهش آثار مخرب اجرای طرح‌ها به محیط‌زیست را مشخص کرده‌اند.

بررسی عملکرد کارگروه ارزیابی که مشخصاً با محوریت سازمان حفاظت محیط‌زیست در طول این سال‌ها پیگیری شده، حاکی از آن است که این طرح‌ها بعضاً سال‌ها و دهه‌ها در این کارگروه معطل مانده و تعیین تکلیف نشده‌اند. در حالی که برخی از طرح‌ها برای سال‌ها و دهه‌ها بدون تأیید یا رد گزارش ارزیابی، فازهای اجرایی خود را طی نموده و در نهایت به بهره‌برداری رسیده‌اند. علت اتخاذ این سیاست شاید تحت تأثیر چهار مسئله بوده است. نخست وجود فشارهای سیاسی بر مجموعه ارزیابی جهت اعطای مجوزها از طریق ذی‌نفعان و دستگاه‌های اجرایی که سازمان با توجه به جایگاه خود در مجموعه هیئت دولت، ممکن است مجبور به رعایت تحفظاتی شده باشد. دوم آنکه عدم تدوین دستورالعمل‌های لازم متناسب با هر تپ پروژه و عدم وجود پایگاه اطلاعاتی کافی و عدم پاسخ به استعلامات توسط سایر دستگاه‌ها، ابزار کافی تصمیم‌گیری را از کارگروه (کمیته) ارزیابی و سازمان حفاظت محیط‌زیست سلب نموده است. دلیل سوم وجود نقص مدارک در پرونده‌های وارده بوده که به سبب نبود پشتوانه برخورد قهری و قانونی جدی در مجموعه قوانین مرتبط با مسئله ارزیابی، اهتمام جدی از سوی متولیان هر طرح جهت رفع نواقص وجود نداشته است. دلیل چهارم در این زمینه شاید بیشتر معطوف به عدم پذیرش مسئولیت و پاسخ به فشارهای اجتماعی و تبعات حقوقی رد یا تأیید طرح‌ها در مجموعه سازمان بوده که عملاً طرح‌ها در خلأ صدور یا توقف طرح باقی مانده‌اند. البته در نیمه دوم دهه ۱۳۹۰ شمسی این سازمان پس از تصویب آیین‌نامه تبصره ذیل جزء «الف» ماده (۲۳) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) (مصوب ۱۳۹۳) و اصلاح آیین‌نامه ارزیابی آثار زیست‌محیطی طرح‌ها و پروژه‌های بزرگ تولیدی، خدماتی و عمرانی در سال ۱۳۹۵ و تغییر رویکرد مجموعه مدیریتی، فرایند صدور مجوزهای زیست‌محیطی را تسریع کرد. شایان ذکر است پس از تصویب آیین‌نامه تبصره ذیل جزء «الف» ماده (۲۳) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) توسط شورای عالی محیط‌زیست و همراهی و پایبندی سازمان برنامه و بودجه، کلیه طرح‌های جدید تملک‌داری‌های سرمایه‌ای تنها در صورت دریافت موافقت گزارش مطالعات ارزیابی زیست‌محیطی خود توسط سازمان محیط‌زیست، امکان ورود به لایحه بودجه و دریافت اعتبار از محل اعتبارات عمومی را دارند.

۱. ماده (۱۱) - هرگونه احداث، توسعه، تغییر خط تولید و تغییر محل واحدهای تولیدی، صنعتی و معدنی مستلزم رعایت مقررات ابلاغی از سوی سازمان می‌باشد. سازمان موظف است حداکثر ظرف مدت یک ماه به استعلام‌های درخواست جواز تأسیس و بهره‌برداری را پاسخ دهد و در صورت عدم موافقت آن سازمان، دلایل آن را به استعلام‌کننده به صورت کتبی ارائه کند. عدم پاسخ در مدت یادشده، به منزله تأیید می‌باشد.

۲. تبصره - سازمان حفاظت محیط‌زیست موظف است ضوابط زیست‌محیطی لازم برای طرح‌های تملک‌داری سرمایه‌ای را پس از تأیید شورای عالی حفاظت محیط‌زیست طی ۶ ماه بعد از لازم‌الاجرا شدن این قانون، به سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور جهت ابلاغ به دستگاه‌های اجرایی و شرکت‌های مهندسی مشاور به منظور رعایت مفاد آن در طراحی طرح‌های تملک‌داری‌های سرمایه‌ای خود اعلام نماید.

طبق بررسی اولیه درخصوص ۴۱۱ طرحی که در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ آورده شده و از نظر سازمان حفاظت محیط‌زیست فاقد مجوز هستند، مشخص شد اکثریت این طرح‌ها در حوزه مدیریت منابع و مصارف آب و راهسازی است. این بلاتکلیفی طرح‌های گذشته که حاصل عدم وجود قانون جامع و قاطع ارزیابی زیست‌محیطی، عدم توجه و همراهی مجریان طرح، پیمانکاران و برنامه‌ریزان در مقام طرح‌ریزی و اجرا و عدم وجود زیرساخت‌ها و پایگاه‌های داده و همکاری دستگاه‌ها با سازمان حفاظت محیط‌زیست و سیاست نادرست سازمان در عدم تعیین تکلیف بموقع و شفاف این طرح‌هاست، سبب وارد شدن خسارت به محیط‌زیست یا خسارت ناشی از عدم بهره‌برداری بموقع برای کشور شده است. شایان ذکر است مسئله تعیین تکلیف این ۴۱۱ پروژه فاقد مجوز باید در سطح هیئت دولت با پیگیری سازمان حفاظت محیط‌زیست پیش از ارائه لایحه به مجلس تعیین تکلیف می‌شد تا نظام بودجه‌ریزی در لایحه مختل نشود. به هر صورت با توجه به عدم ایفای نقش درست دستگاه‌های ذی‌مدخل، پیشنهادهایی در این گزارش برای تعیین تکلیف این مسئله ارائه خواهد شد.

علی‌رغم تلاش‌های صورت‌گرفته در ابتدای دهه ۱۳۹۰ شمسی برای تهیه طرح و لایحه ارزیابی زیست‌محیطی، این موضوع کماکان فاقد برخورداری از یک نظامنامه یکپارچه حقوقی با در نظرگرفتن همه ابعاد مسئله است. **فقدان قانون جامع ارزیابی آثار زیست‌محیطی قطعاً عامل اصلی رخداد این وضعیت بوده است.** اما لازم است تا پیش از تدوین و تصویب این قانون در چارچوب بسترهای توسعه داده شده موجود و ظرفیت‌های در دسترس یا قابل ایجاد، اقدامات فوری جهت ساماندهی و تعیین تکلیف طرح‌های در حال اجرا صورت پذیرد. برای نظارت بر حسن اقدامات در بستر فعلی، قوای مقننه و قضائیه و قوه مجریه هرکدام ابزارهایی دارند. قوه مقننه با استفاده از ظرفیت‌های طرح سؤال و مطالبه‌گری از دستگاه، ایجاد هیئت تحقیق و تفحص برای بررسی عملکرد دفتر مطالعات ارزیابی سازمان، تشکیل پرونده در صورت احراز تخلف یا استنکاف از اجرای قانون و در صورت تصویب در صحن ارسال برای قوه قضائیه می‌تواند نقش بسزایی در ایجاد تحرک در دستگاه‌های ذی‌مدخل اجرا کند. قوه قضائیه نیز با استفاده از ظرفیت مدعی‌العموم و گزارش‌های واصله، می‌تواند در پیشگیری از تخلفات احتمالی نقش داشته باشد. قوه مجریه نیز با بهره‌گیری از اختیارات ذیل اصل یکصدوسی‌وهشتم قانون اساسی و استفاده از ظرفیت سازمان برنامه و بودجه به‌عنوان ناظر بر حسن عملکرد در مواد مربوط به مسئله ارزیابی، می‌تواند بسترهای اجرایی و نظارتی درون‌سازمانی را فراهم نماید.

جمع‌بندی و ارائه پیشنهادها

اهمیت حفاظت و حراست از محیط‌زیست ایجاب می‌کند تا ضمن بهره‌مندی حداکثری از ظرفیت‌های توسعه، کلیه اقدامات در چارچوب ظرفیت تاب‌آوری محیط و به حداقل رساندن خسارات زیست‌محیطی معطوف گردند. در این راستا لازم است محیط‌زیست به‌عنوان یک عملگر کلیدی که ضامن ادامه حیات سرزمینی و تمدن است، حاکم بر تصمیمات و مصوبات توسعه‌ای باشد. جایگاه محیط‌زیست در قوانین بالادستی قابل توجه است اما از لحاظ ساختاری و توجه در زمان اجرا، لازم است وزن بیشتری به سازمان حفاظت محیط‌زیست اختصاص یابد. در حال حاضر و پس از تصویب آیین‌نامه تبصره جزء «الف» ماده (۲۳) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) توسط شورای عالی محیط‌زیست کلیه طرح‌های جدید برای ورود به لایحه بودجه ملزم به اخذ موافقت و تأییدیه از سازمان حفاظت محیط‌زیست هستند. در همین راستا و با توجه به معضلاتی که درخصوص وضعیت ارزیابی آثار زیست‌محیطی و مجوزهای مرتبط با آن داده شد، لازم است در ابتدا سازمان محیط‌زیست به‌عنوان یک اقدام فوری نسبت به شفاف‌سازی وضعیت همین ۴۱۱ طرحی که فاقد مجوز می‌داند مبادرت ورزد. یعنی مشخص کند که اولاً آیا این طرح‌ها پیوست زیست‌محیطی و مطالعات ارزیابی محیط‌زیست دارند یا خیر؛ ثانیاً در صورت داشتن گزارشات مربوطه، آیا منطبق با چارچوب آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های سازمان تهیه شده‌اند یا خیر؛ ثالثاً مشکلات هر یک از این طرح‌ها را به‌صورت شفاف و روشن ظرف دو هفته اعلام کند که به چه علتی تاکنون نتوانسته‌اند مجوز زیست‌محیطی دریافت کنند. سازمان حفاظت محیط‌زیست و سایر دستگاه‌های ذی‌مدخل باید درخصوص خسارات احتمالی به محیط‌زیست یا عدم‌النفع اجرای طرح‌های بدون مسئله پاسخگو بوده و دستگاه قضایی با مسئولان خاطی در صورت احراز تخلف و کوتاهی برخورد نماید. در پایان پیشنهادها به‌شرح زیر در دو بخش جمع‌بندی می‌شوند:

اقدام‌های فوری

۱. تشکیل کارگروهی ذیل اختیارات اصل یکصدوسی‌وهشتم قانون اساسی به ریاست معاون اول رئیس‌جمهور و دبیری معاون رئیس‌جمهور و رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست با حضور معاون رئیس‌جمهور و رئیس سازمان برنامه و بودجه، معاون حقوقی رئیس‌جمهور، وزیر مسکن، راه و شهرسازی، صمت و نیرو جهت تعیین تکلیف کلیه طرح‌های مصوب فاقد مجوز زیست‌محیطی (از مرحله امکان‌سنجی تا آماده بهره‌برداری) و انتشار عمومی تصمیمات کارگروه فوق و ابلاغ نتایج کارگروه توسط رئیس‌جمهور جهت اجرا،
۲. اضافه نمودن بند الحاقی در ذیل تبصره «۸» لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ و تصویب آن؛ تخصیص مشروط اعتبار به این ۴۱۱ طرح در قانون بودجه و الحاق بند پیشنهادی زیر به تبصره «۸» ذکر شود.
بند «س»- دولت مکلف است ظرف ۴ ماه پس از تصویب قانون بودجه، وضعیت بررسی مطالعات ارزیابی زیست‌محیطی طرح‌های تملک‌دارایی سرمایه‌ای را در چارچوب قوانین و در قالب‌های موافقت، موافقت مشروط و مخالفت تعیین تکلیف نماید. تخصیص اعتبار به طرح‌های مذکور تنها در صورت دریافت موافقت یا موافقت مشروط امکانپذیر است.
۳. تقویت قدرت و نقش سازمان حفاظت محیط‌زیست در تصمیم‌گیری‌ها و برنامه‌ریزی‌ها،
۴. ملزم نمودن سازمان به قبول مسئولیت‌های خود در رد یا تأیید گزارشات ارزیابی آثار زیست‌محیطی طرح‌ها در موعد مقرر قانونی فارغ هر ملاحظه غیرکارشناسی و فشارهای سیاسی (سازمان مکلف شود طبق قانون و آیین‌نامه‌های موجود، صرفاً برای هر طرح یا موافقت، یا موافقت مشروط یا مخالفت اعلام نماید)،
۵. تعطیلی کارگاه، توقف اجرای طرح‌های فاقد مجوز براساس نتیجه کارگروه پیشنهادی در بند «۱» و عدم تخصیص هرگونه منابع از وجوه عمومی به این طرح‌ها تا زمان دریافت مجوز زیست‌محیطی و رعایت ضوابط زیست‌محیطی.

اقدام‌های میان‌مدت

۱. تدوین و تصویب قانون جامع ارزیابی آثار زیست‌محیطی (شامل کلیه مواد مربوط به نحوه گزارش‌دهی، بررسی، الزام به شفافیت، صدور یا عدم صدور مجوز، تعیین تکلیف موارد عدم صدور، جرم‌انگاری فعالیت بدون دریافت مجوز زیست‌محیطی و تعریف جرائم و برخورد قانونی با خاطیان و مستنکفان از قانون)،
۲. تدوین و به‌روزرسانی کلیه دستورالعمل‌ها متناسب با تیپ‌های طرح‌های اجرایی و آگاهی‌بخشی و شفاف‌سازی نحوه بررسی برای همه جامعه هدف،
۳. توسعه سامانه‌های برخط و هوشمند ارزیابی و پایش،
۴. به‌روزرسانی روش‌های ارزیابی آثار و در نظر گرفتن آثار تجمعی در صدور مجوزها.